

מדינת ישראל

סוג הבחינה: בגרות

משרד החינוך

מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024

מספר השאלון: 49182

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות, יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

שיטות מחקר במדעי החברה (מתודולוגיה)

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(4 סעיפיםx9)	—	36 נקודות
פרק שני	—	(2x10)	—	20 נקודות
פרק שלישי	—	(2x22)	—	44 נקודות
סך הכול	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (36 נקודות)

קראו בעיון את הקטע שלפניכם, וענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 1-4 (לכל סעיף 9 נקודות).

הקטע עובד על פי המאמר "מאפייני שימוש של בני נוער אמריקניים ברשתות חברתיות וטכנולוגיה בסוף שנת 2023" באתר איגוד האינטרנט הישראלי, <https://www.isoc.org.il/sts-data/pew-teens-social-media-and-technology-2023>, וכן באתר מכון המחקר PEW,

[/https://www.pewresearch.org/internet/2023/12/11/teens-social-media-and-technology-2023](https://www.pewresearch.org/internet/2023/12/11/teens-social-media-and-technology-2023),
[/https://www.pewresearch.org/internet/2022/08/10/teens-social-media-and-technology-2022](https://www.pewresearch.org/internet/2022/08/10/teens-social-media-and-technology-2022)

מכון המחקר האמריקאי PEW בדק את מידת השימוש של בני הנוער האמריקאיים ברשתות חברתיות שונות, ופרסם את תוצאותיו באתר האינטרנט שלו. המחקר נערך בחודשים ספטמבר ואוקטובר 2023, וכלל 1453 נערים ונערות בגילאי 13-17 מכל רחבי ארה"ב. מאחר וארצות הברית מורכבת מחמשים מדינות, נבחרו מכל מדינה מספר תלמידים, לפי גודלה היחסי של אותה מדינה בתוך ארה"ב, ובחלוקה לפי המגזרים השונים שחיים באותה מדינה (לבנים, שחורים והיספנים).

לתלמידים שנבחרו הועברו שאלונים בכתב, כאשר השאלות בהם כללו בדיקת את מידת שימוש הצעירים ברשתות חברתיות, מידת השימוש ברשת האינטרנט ובעלות הצעירים על מכשירים סלולריים.

טבלה מס' 1: בני הנוער בגילאי 13-17 שטוענים שהם משתמשים באפליקציות הבאות לפי שנים (באחוזים):

אפליקציות / שנה	2014-5	2022	2023
יוטיוב	-	95	93
טיקטוק	-	67	63
סנפצ'ט	41	59	60
אינסטרם	52	62	59
ווטסאפ	-	17	21
טוויטר	33	23	20
פייסבוק	71	32	33

המחקר המשיך ובדק את ההבדל בין בנים ובנות ביחס לשימוש שהם עושים באפליקציות השונות. המחקר בדק כמה בנים ובנות אומרים שהם משתמשים באפליקציות הבאות:

טבלה מס' 2: שימוש באפליקציות אצל בני נוער בגילאי 13-17 לפי שנה ומגדר (באחוזים):

2023		2022		אפליקציה / שנה ומגדר
בנות	בנים	בנות	בנים	
68	59	73	60	טיקטוק
66	53	69	55	אינסטגרם
36	29	34	31	פייסבוק
65	56	64	54	סנפצ'ט

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 1-4 (לכל סעיף 9 נקודות).

1. א. על פי טבלה 1, מהי האפליקציה בה נרשמה הירידה הגדולה ביותר באחוזי השימוש בין השנים 2014-2015 ל-2023, ומהי האפליקציה שבה נרשמה העלייה הגדולה ביותר באחוזי השימוש בין השנים הללו? הביאו שני נתונים מהטבלה לביסוס כל אחת מתשובותיכם.

ב. ציינו משתנה בלתי תלוי אחד ואת המשתנה התלוי מטבלה 1.

2. א. מהי ההגדרה האופרציונלית של המשתנה "אפליקציות" בטבלה מס' 1?
ב. הציגו שניים ממאפייני המחקר המדעי והדגימו על פי המחקר המוצג בפתח.

3. א. ציינו טענה אחת שאפשר לטעון על בסיס טבלה 2 ביחס לשימוש באפליקציות על ידי הבנות ביחס לבנים בגילאי 13-17. הביאו שני נתונים מהטבלה התומכים בטענה זו.
ב. באיזה סולם מדידה נמדד המשתנה "אפליקציות" בטבלה 2? הציגו את סולם המדידה ונמקו תשובתכם.

4. א. מהו מדגם מייצג? האם מדגם הנשאלים שענו על השאלונים שהוצג בקטע הינו מייצג? נמקו תשובתכם תוך התייחסות לשני מאפייני המדגם המייצג.

ב. הסבירו מהו מערך מחקר מתאמי, והסבירו מדוע המחקר שנערך על הצעירים האמריקאיים ומוצג בקטע בוצע באמצעות מערך מחקר מסוג זה.

פרק שני (20 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 5-10 (לכל שאלה 10 נקודות).

5. מחקר שערכו מספר חוקרים, ובדק את השימוש שעושים נחקרים ברשת האפלה באינטרנט (dark web – חלק באינטרנט שמאפשרים למשתמשים בו להסתיר את זהותם) כלל את השאלה הבאה:
- רבים חושבים שהרשת האפלה היא מקום שמשמש אנשים בעיקר למעשים בלתי חוקיים. באיזו מידה אתה משתמש ברשת האפלה?
- התשובות האפשריות שניתנו: במידה רבה / במידה בינונית / במידה מעטה
- הסבירו מהי שאלה עקיפה ומהי שאלה מוטעה.
- האם השאלה שבפתיח היא עקיפה או מוטעה? נמקו קביעתכם.
6. הציגו שני יתרונות של שאלה סגורה על פני שאלה פתוחה ושני יתרונות של שאלה פתוחה על שאלה סגורה.
7. מורה כתב בחינת סיום לכיתת י' באנגלית, בדק אותה ונתן את הציונים לכלל התלמידים. בשנה שלאחר מכן נתן המורה את אותה הבחינה לתלמידי כיתה י', רק שהפעם לא הוא בדק אותה – אלא מורה חדש לאנגלית שבא לעבוד בבית הספר.
- מהי מהימנות שחזור (שחזור מדידה)?
- האם לבחינה המוצגת בשאלה זו מהימנות שחזור גבוהה או נמוכה? נמקו.
8. בבית ספר מסוים נמצא שממוצע בחינת המתכונת בלשון של י"א הוא 80, והחציון הוא 85.
- מהו ממוצע ומהו חציון?
- אם נוסיף לכיתה תלמיד שציונו הוא 80, מה יקרה לממוצע ומה יקרה לחציון? האם הם יעלו/ירדו/יישארו זהים? נמקו.
9. שתי חוקרות ביקשו לברר כיצד תופסות עולות חדשות את מדינת ישראל שנה לאחר הגעתן אליה.
- החוקרות החליט לבצע זאת באמצעות מחקר איכותני (על ידי עריכת ראיונות).
- האם אתם מסכימים עם בחירתן של החוקרות? נמקו את תשובתכם, תוך ציון שני מאפיינים של סוג מחקר זה.
10. חוקר ערך מחקר על הקשר בין רמת השכלתו של אדם לבין השכר החודשי הממוצע שלו. הוא מצא שהקשר בין המשתנים יכול להיות מתואר על ידי מדד פירסון, שקיבל את הערך 0.8+.
- הסבירו מהו מקדם המתאם של פירסון, תוך התייחסות לשני המרכיבים שלו.
- הציגו השערת מחקר אפשרית על פי התוצאה שקיבל החוקר. הסבירו איך הגעתם להשערה זו תוך הסבר משמעות התוצאה.

פרק שלישי (44 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 11-18 (לכל שאלה 22 נקודות).

סוציולוגיה

11. 48 אחוזים ממחפשי העבודה בגיל 45 ומעלה מדווחים על חווית אפליה שבה נתקלו בדחיית מועמדותם לתפקיד בשל גילם. במשרד לשוויון חברתי משתדלים לעזור למבוגרים למצוא משרות שמתאימות להם. האתגר התודעתי הוא לשכנע את המעסיקים שהגיוון הגילי של מבוגרים וצעירים יחד באותו ארגון יהפוך את העסוק שלהם למוצלח ורווחי יותר.

- הסבירו מהו סטריאוטיפ וכיצד הוא בא לידי ביטוי בפתיח.

12. מגדלנה אנדרסון נבחרה היום לראש ממשלת שבדיה והפכה לאישה הראשונה בתפקיד זה. על אף היותה מדינה שקידמה במשך שנים שוויון מגדרי, שבדיה היא האחרונה מבין מדינות סקנדינביה שבהן לא כיהנה אישה בתפקיד ראש הממשלה. בדנמרק, בפינלנד ובאיסלנד מכהנות כיום נשים בראשות הממשלה, בעוד שבנורבגיה כיהנה ארנה סולברג במשך שבע שנים עד שפינתה את מקומה בעקבות ההפסד בבחירות.

(איסרוביץ, מעריב, 24.11.21)

- הסבירו מהי תקרת הזכוכית ומהו תת ייצוג. הדגימו את אחד מהמושגים מן הפתיח.

פסיכולוגיה

13. יש הטוענים שאדם בעל אינטליגנציה גבוהה בתחום מסוים יהיה גם בעל אינטליגנציה גבוהה בשאר תחומי האינטליגנציה.

- האם אתם מסכימים עם טענה זו? הביאו נימוק מסוג הסבר לקביעתכם.

14. הסבירו מהם מחקרי אימוץ ומה הם תוצאות מחקרים אלה לגבי מנת המשכל של ילדים מאומצים? הביאו הסבר אחד לכך.

מדע המדינה

15. כצעד לעידוד נשים להתמודד לבחירות לרשויות מקומיות מנהלים קמפיינים להעלאת המודעות לחשיבות שילובן של נשים בפוליטיקה. קמפיינים אלה מיועדים הן לציבור הרחב והן לגברים, במטרה להגביר את מודעותם לחשיבות שוויון מגדרי בפוליטיקה .
- הסבירו את עמדתו של גון סטיוארט מיל ביחס לצעד זה.

16. ההחלטה על הרכב מינוי שופטי בית המשפט העליון ברוסיה נעשית על ידי הנשיא ובאישור הבית העליון של הפרלמנט.
- הסבירו את עמדתו של מונטסקייה בסוגיה זאת.

כלכלה

17. א. הסבירו מהי הפרטה. (6 נקודות)
ב. (1) ציינו שני נימוקים מרכזיים התומכים במדיניות הפרטה במשק. (10 נקודות)
(2) הציגו שתי דוגמאות לחברות שהופרטו בישראל במרוצת השנים. (6 נקודות)
18. בישראל קיימים פערי שכר בשוק העבודה.
א. מהן שתי הסיבות העיקריות לפערי השכר בישראל, הסבירו. (8 נקודות)
ב. הציגו והסבירו שתי דרכים העומדות לרשות המדינה לצמצום פערי שכר בשוק העבודה הישראלי. (14 נקודות)

בהצלחה!